

Informatie aan Zee

Kursaal Oostende – 15 en 16 september 2011

Informatie aan Zee 2011 was een groot succes. De VVBAD zag een record-aantal bezoekers op de 12e editie van de vakbeurs. Ook inhoudelijk was het een sterke editie. Hier een greep uit de verslagen die we ontvingen.

SESSIE FEDERATED SEARCH

Op donderdagmiddag verzamelden een groot aantal geïnteresseerden in de Permekezaal voor de themasessie rond Federated Search, een thema dat weliswaar ruim te interpreteren viel.

Sissi Loostermans, hogeschoolcoördinator-mediathecaris aan de Karel De Grote hogeschool, bracht met 'EHIS: selectie en implementatie van een Federated search engine (FSE)' een voorbeeld regelrecht uit de praktijk. Binnen het forum Elektronische informatie van de VLHORA (Vlaamse Hogescholenraad), werd twee jaar geleden een ad hoc werkgroep opgericht met als opdracht een vergelijking te maken van de beschikbare FSE-producten met het oog op selectie en introductie ervan in een hogeschoolomgeving. De werkgroep stelde een lange lijst criteria op, aan de hand waarvan leveranciers

bevraagd werden. Dit leverde uiteindelijk een vergelijkende tabel op. Het bleek echter niet mogelijk om Testaankoopgewijs een ultieme 'beste koop' aan te duiden. Vergelijking van producten en hun diverse eigenschappen werd echter eenvoudiger en transparanter zodat het miniconsortium van vier, later vijf, hogescholen een gefundeerde keuze kon maken, die het best voldeed aan hun noden. De eerste resultaten van de implementatie eind 2011 zijn alvast positief.

Met 'LIMO, een exponent van en nieuwe generatie discovery tools' stelde **Veerle Kerstens**, projectmanager bij LIBIS, een meer doorgedreven vorm van Federated searching voor. LIMO laat immers niet enkel toe om databanken van externe leveranciers te doorzoeken, maar integreert daarbij zoekmogelijkheden doorheen eigen systemen en databanken. In tegenstelling tot een FSE, gebruikt LIMO daarvoor een eigen centrale index, waardoor het zoekresultaat eenvormiger, sneller en meer manipuleerbaar wordt. Om beter aan de verwachtingen van de gebruikers te voldoen werd een uitgebreide testfase met gebruikersonderzoek gehouden, met ingrijpende wijzigingen aan de interface. Ook hier zijn de eerste gebruikresultaten positief.

Stijn Meersseman, Arteveldehogeschool

TALK DANSANT: SCHOT IN DE ROOS!

Sinds *Informatie* zich in 2009 in de Koningin der badsteden nestelde, daagde bij Meandro het idee voor een avondprogramma. We wilden een artistieke plek voorzien voor informele contacten in aangenaam gezelschap. Dat werd mogelijk door gastvrouw en gastheer van de Art Residence Beausite, Anandi en Frans Malschaert, broer van één van de Meandro-leden. Dit schitterend gelegen naoorlogse pand bood de mogelijkheid tot genieten van hedendaagse kunst, een hartig hapje met bijhorend natje, live muziek inclusief dans en korte levietsen à la de Ted Talks in de vorm van stand-up

Het Talk Dansant in de Art Residence Beausite.

Foto: Kaat Van Wonerghem.

interventies over wat zoal leeft in ons vakgebied.

Eerste leviet werd gebracht door Patrick Pede van de Openbare Bibliotheek Puurs die ons de les las over RFID in de blindenbibliotheek. Daarna hing iedereen aan de lippen van gastheer en kunstenaar Frans Malschaert tijdens zijn relaas over zijn 20 jaar durend ARK-project dat binnen 2 à 3 jaar op de wateren in Amsterdam zijn voltooiing kent. Uit zijn verhaal leerden we dat iets altijd terugkeert naar zijn beginpunt, wil het ultieme voltooiing en inertie bereiken. Derde en laatste talk werd een primeur voor Vlaanderen: De bekendmaking van de genomineerden voor de titel van 'Beste bibliotheek van Vlaanderen'. Jan Van Vaerenbergh (Landmark Libraries) maakte de longlist

'Tussen twee voordrachten'. Foto: Marc Engels.

IS KETENINFORMATIE ARCHIEF?

Hans Waalwijk werpt een balletje over de archivering van keteninformatie. Wie vangt het op?

De gegevensregisters van overheidsadministraties (bevolkingsregister, kadaster, ...) zijn in de born digital-omgeving virtuele entiteiten geworden. De papieren documenten of dossiers worden nu on demand samengesteld. De essentiële basisinformatie bevindt zich in de databank. Meer en meer worden die elektronische registers gekoppeld. Dit betekent eenmalige opslag voor meervoudig gebruik van authentieke basisgegevens door meerdere administraties in verschillende werkprocessen. Bij dit soort keteninformatiesystemen zijn heel veel actoren betrokken: overheden, private organisaties, maar ook de ambtenaren die de gegevens invoeren en de IT'ers. De 'zwakke schakel' in deze keten is de duidelijke toewijzing van één bestuurlijk verantwoordelijke voor het geheel.

Gegevens in keteninformatiesystemen zijn volgens Waalwijk records en dus archief. Maar keteninformatie laat zich niet in het keurslijf van het klassieke archiefstuk dwingen. Het herkomstbeginsel komt onder druk te staan. Immers, met verschillende actoren die de basisgegevens genereren en gebruiken is het niet duidelijk wie nu eigenlijk de verantwoordelijkheid van zorgdrager heeft. Archiefwettelijk wordt met deze situatie geen rekening gehouden. Er is momenteel geen controle over de kwaliteit van de gegevensinvoer, misbruik of verlies van gegevens, de duurzaamheid en historiciteit van het systeem. Wat als gegevens in dezelfde databank verschillende bewaartermijnen hebben? Als keteninformatie aan de basis van verschillende documenten ligt, wordt vernietigen onmogelijk. Want de integriteit van het geheel gaat dan verloren. Heel wat vragen waar archiefwetgeving en archiefwetenschap geen antwoord op geven, terwijl ketensinformatiesystemen verder aangroeien.

per provincie bekend, waarbij de (supporterende) aanwezigen zich niet onbetuigd lieten. Uiteindelijk kon de bezoeker ook kennis maken met de tentoonstelling van Meandro-lid Kaat Van Wonterghem (eCOINs) 'ToTablet or not To Tablet'. Een combinatie van fotografie en porselein in het kader van het adaptief integreren van de e-reader en het tablet in ons dagelijkse leven met bijhorende sociale gevolgen waardoor digitale detox meer en meer een plaats zal krijgen. Een gemengd publiek liet zich verleiden en zakte zelfs nog na het VVBAD-diner af naar de Beausite om er de sfeer op te snuiven. Nu al is de Talk Dansant een begrip voor *Informatie aan Zee*.

Kaat Van Wonterghem, eCOINs, in naam van Meandro

Hermione L'Amiral, Historiografie van de Belgische Senaat

De beursruimte. Foto: Marc Engels.

De Universitat Politècnica Catalunya. Foto: Bruno Vermeeren.

LIBER-conferentie **Barcelona - 29 juni-2 juli**

Volgeboekt. Voor een congresorganisator een woord dat dubbele gevoelens oproept: succes, dat vooral, maar ook spijtig dat niet iedereen kan deelnemen. Het overkwam het LIBER-congres. De locatie zal een rol gespeeld hebben, maar het programma zeker ook. Met namen als Herbert Van de Sompel en Lorcan Dempsey kon LIBER een mooie affiche voorleggen.

DE BIBLIOTHECARIS **GEÏNDEXEERD**

Van de Sompel hield een pleidooi voor een nieuwe vorm van digitale wetenschappelijke communicatie. Het huidige systeem is er eigenlijk één van gescand papier. Het model van het papieren wetenschappelijke tijdschrift werd overgezet naar een digitale omgeving. Er is echter veel meer mogelijk. Het werkproces van de onderzoeker verloopt steeds meer digitaal. De data zijn digitaal beschikbaar. Ze moeten, in de woorden van Van de Sompel 'machine actionable' gemaakt worden. Essentieel daarvoor is dat data opgedeeld worden in elementaire bouwstenen, nanopublicaties, elk met een eigen identificatie (URI). Wetenschappelijke communicatie kan dan hele andere vormen aannemen. 'Uitvoerbare artikels' of 'executable papers' worden mogelijk:

elektronische artikels verrijkt met code, zodat data ingevoerd kunnen worden en analyses overgedaan. Uiteindelijk zou de klemtoon niet meer op de wetenschappelijke tijdschriften moeten liggen, maar op de wetenschappelijke input van de onderzoekers: de data, de workflows en de (nano)publicaties die hij bijdraagt aan de wetenschap. Communicatie, maar ook evaluatie, wordt dan hierop gebaseerd en niet meer op output in de vorm van gepubliceerde artikels. Een revolutie die Van de Sompel illustreerde met treffende, maar vaak nog experimentele voorbeelden.

Lorcan Dempsey bracht een meer economisch verhaal. De industrie (uitgevers), het onderzoek en het onderwijs veranderen onder invloed van het netwerk en bibliotheken zijn van nature kostenefficiënte organisaties. Ze ontstonden op een moment dat centralisatie van informatiediensten voordelen opleverde op vlak van financiën en personeel. Schaalgrootte en transactiekosten waren terugkerende thema's in zijn verhaal: Wanneer haalt de bibliotheek er voordeel uit om diensten of producten uit te besteden? Maar het draait niet alleen om geld. Outsourcing biedt ook de mogelijkheid om te focussen op de kerntaken. Customer Relationship Management (CRM) bijvoorbeeld: de interactie met de klant. Bibliotheken investeren niet voor niets in ontmoetingsruimte, ten koste van plaats voor de collectie. En, voegt hij eraan toe, "als de

bibliotheek expert wil zijn, dan moet die expertise zichtbaar zijn". De bibliotheekmedewerkers moeten dus meer in de kijker staan. De universiteit van Michigan indexeerde haar bibliothecarissen zelfs, opdat ze beter 'toegankelijk' zouden zijn.

Die twee lezingen waren uiteraard niet de enige interessante. Heel wat belangrijke thema's stonden er op de agenda. Open Access was er één van, consortia een ander. En tussendoor was er genoeg gelegenheid om inspiratie op te doen. Zoals bij het project 'Meeting the user' van de Danish electronic research library (DEFF). DEFF verzamelde 110 bibliotheekmedewerkers in busjes, stuurde hen naar 32 verschillende locaties om te kijken naar en te praten met gebruikers en daar nadien verslag over uit te brengen. Zeven principes voor mensgerichte innovatie waren het resultaat:

- Users run nothing;
- Remove the blinkers;
- Focus on the question (= not provide an answer?);
- Meet ordinary people;
- Focus on context;
- Improve people's lives;
- Don't go to the Zoo, go to the jungle.

Een studiereis naar het oerwoud, is dat geen goed idee?

Bruno Vermeeren

77e IFLA-congres Puerto Rico - 13-18 augustus 2011

San Juan, de hoofdstad van Puerto Rico was het decor voor het 77e World Library and Information Congress, de jaarlijkse reünie van bibliothecarissen en informatiespecialisten uit de hele wereld. Het wordt georganiseerd door de International Federation of Library Associations (IFLA).

Het thema van het congres was 'Libraries beyond libraries: integration, innovation and information for all'. Dagelijks waren er voordrachten, workshops, panelgesprekken en discussies, één al wat toegankelijker en interessanter dan de andere. Onder de deelnemers drie Vlamingen, netjes verdeeld over openbare bibliotheken, wetenschappelijke en hogeschoolbibliotheken. Als lid van de OB-sectie van de VVBAD volgde ik vooral de sessies voor openbare bibliotheken. Enkele belangrijke subthema's waren:

- *Open acces en digitale bronnen*, een hot item in ons vakgebied, vooral voor de wetenschappelijke en academische bibliotheken.
- *Beleid en strategie*: over de rol van bibliotheken in de veranderende maatschappij, met veel aandacht voor multiculturaliteit en diversiteit.

Universiteiten in Nieuw-Zeeland en Mexico ontwikkelen speciale programma's voor het opleiden en begeleiden van inheemse studenten (Maori's in Nieuw-Zeeland, Indianen in Mexico). Daarbij gaan ze ervan uit dat elke cultuur zijn eigen sociale normen heeft en dat het onderwijs en ook bibliotheekintroducties hiermee rekening moeten houden om kansengroepen maximaal toegang te geven tot onderwijs, kunst en cultuur. Openbare bibliotheken in Turkije doen extra inspanningen om buitenlanders (voornamelijk Engelse senioren die in Turkije wonen of er overwinteren) wegwijst te maken in de plaatselijke administratie en te integreren in het lokale culturele leven, met wisselend succes.

- *Gebruikersgerichtheid en toegankelijkheid van bibliotheekvoorzieningen*: over de opdracht van bibliotheken inzake leesbevordering, informatiegeletterdheid, digitale geletterdheid en mediawijsheden.

San Juan, Puerto Rico. Foto: www.flickr.com/photos/1sock.

- *Tools en technieken*: aandacht voor marketing en management in bibliotheekopleidingen, voor de competenties waarover bibliotheekpersoneel moet beschikken (flexibel, innovatiebereid, veranderingsgericht, ...).
- *Innovatie en vernieuwing*: 'The library as an open lab environment', over de rol van bibliotheken in de kennismaatschappij, over netwerken en samenwerkingen.

Bibliotheken kunnen een belangrijke rol spelen in het creëren van intelligente communities, ze kunnen fungeren als platform voor innovatie en digitale inclusie door het aanbieden van snelle toegang tot internet en het organiseren van ICT-opleidingen voor een groot publiek. Dit vergt uiteraard zeer grote investeringen en een duidelijke beleidsvisie. Tallinn (Estland), Stockholm (Zweden) en Ottawa (Canada) vervullen hier een voortrekkersrol. Verschillende steden hebben grootse plannen: Berlijn wil in 2018 een 'Library of the future' openen, Helsinki wil de bibliotheek laten fungeren als een levend organisme waar de gebruikers zelf activiteiten kunnen organiseren. Daarnaast was er in dit gedeelte uiteraard ook aandacht voor duurzaamheid, hernieuwbare energie en groene waarden in bouw, inrichting en werking van bibliotheken.

Een IFLA-congres is niet af zonder randactiviteiten: Zo was er o.m. een 'Dutch dinner' met de collega's uit Nederland en de Nederlandse Antillen en er waren bezoeken aan wetenschappelijke en academische bibliotheken in San Juan (openbare bibliotheken zijn er nauwelijks). Alle ingrediënten waren aanwezig voor een geslaagde conferentie, en dat is het ook geworden. Enig minpuntje was de orkaan Irene die vlak na de conferentie het eiland teisterde en veel schade aanrichtte, en die de terugreis van veel deelnemers bemoeilijkte en vertraagde.

Wat is het belang van een dergelijk congres voor het bibliotheekwezen in Vlaanderen? De lezingen, workshops en voordrachten riepen soms meer vragen op dan ze beantwoordden, maar het is aan ons om contacten te leggen met collega's in binnen- en buitenland, om nieuwe inzichten te verwerven en creatieve oplossingen te ontdekken. Belangrijk daarbij is om niet in onze eigen sector te blijven want we worden wereldwijd geconfronteerd met gelijkaardige problemen en uitdagingen. Door samen te werken kunnen we onze positie versterken en onze maatschappelijke rol blijven spelen.

Hedwig Van den Bossche, OB Gent

> Meer info op <http://conference.ifla.org>.